

ગુજરાતનું કાશી ડાકોર

સંકલન : ગોંડલિયા પુરણ એ.

ગુજરાતનું કાશી ગણાતું યાત્રાધામ ડાકોર આજે ભારત વર્ષમાં મહાન યાત્રાધામ બન્યું છે. હિન્દુ ધર્મમાં દ્વારકા જગન્નાથપુરી, રામેશ્વર અને કાશી એ ચાર મહાન તીર્થધામોની યાત્રા બાદ શ્રદ્ધાળુ ડાકોર તો આવે જ એમ મનાય છે કે આ ડાકોરના રણછોડરાયના દર્શન ન કરો તો યાત્રા અધુરી ગણાય.

પ્રાચીનકાળના ખાખરાના વનમાંથી વહેતી શેઠી નદીનાં કાંઠે વસેલું હાલનું ડાકોર અગાઉ ખાખરીયું ગામ ગણાતું.મહાભારતના કાળમાં ખાખરા (પસારા)ના વૃક્ષોથી આચ્છાદિત આ અરણ્ય વિસ્તારને હિંદબાવન તરીકે ઉલ્લેખવામાં આવ્યું છે. પૌરાણીક કથા અનુસાર મહાભારત કાળમાં કડુ ઋષિના ગુરૂભાઈ ડંકમુનિ ભગવાન ભોળાનાથના પરમ ઉપાસક હતા. શિવજીને પ્રસન્ન કરી પોતાના આશ્રમમાં વસવા વિનંતી કરી. શિવજી આશ્રમમાં બાણલીંગરૂપે આશ્રમમાં વસ્યા ડંકમુનિ એ ડંકેશ્વર મહાદેવની સ્થાપના કરી.

આજે આ મહાદેવ ગોમતીકાંઠે મોજૂદ છે. ડાકોરનું અગાઉનું નામ ડંકપુર હોવાનું મનાય છે. પ્રાચીન ગ્રંથોમાં પૂર્વ નામો ડંકપુર, ઢાંકપુર, ડક્કાપુરી, ખાખરિયું, હિંદબાવન તરીકેનો ઉલ્લેખ છે.

અપભ્રંશ શબ્દોમાંથી ડક્કપુર અને તેમાંથી ડાકોર નામ આજે અસ્તિત્વમાં છે.

દ્વારકામાં વસેલા ભગવાન દ્વારકાધિશ ભક્ત બોડાણાની શ્રદ્ધા, ભક્તિ અને હૃદયનો ભાવ જોઈ કારતક સુદી ૧૫ દેવ દિવાળી-સંવત ૧૨૧૨ ઇ.સ. ૧૧૫૬ ના દિવસે દ્વારકાથી ડાકોર આવીને વસ્યા છે.

દ્વારકાથી ભગવાન રણછોડરાયના ડાકોર આગમન વખતે ડાકોર પહોંચતા સીમલજ ગામ પહોંચતા વહેલી સવારે દાતણ માટે કડવા લીમડાની ડાળ તોડી દાતણ કર્યું હતું તે લીમડાની ડાળ મીઠી બની ગઈ હતી. આ લીમડો આજે ઉંમરેઠ જતા માર્ગ ઉપર

બિલેશ્વર મહાદેવની નજીક હયાત છે. આ છે ડાકોરના રણછોડરાયનો ચમત્કાર. ભક્તોની આસ્થાનું પ્રતિક છે.

ખેડા જિલ્લાનું આ મંદિર રાજા રણછોડની અદ્ભુત આંખી કરાવે છે. આ મંદિર મહારાષ્ટ્ર રાજ્યના સતારા જિલ્લાના તામ્બ્યે ગામના શ્રી ગોપાળરાવ જગન્નાથ તામ્બ્યેકરે વિક્રમ સંવત ૧૮૨૮માં વૈદિક વિધિથી બનાવ્યું હતું.

આ અંગેનો શિલાલેખ આજે મોજૂદ છે.

ફાગણી સુદી પૂનમ એ ડાકોરનો અનેરો ઉત્સવ છે. લાખો ભક્તો પદયાત્રા દ્વારા મણીનગરથી ડાકોરના માર્ગ ઉપર દેખાય છે. આખો માર્ગ ડાકોરમાં કોણ છે રાજા રણછોડ છે ના નારાથી ગુંજી ઉઠે છે. આ અંગેની ઘણી પૌરાણિક કથાઓ છે. ભક્ત બોડાણો પોતાની સીત્તેર વર્ષની ઉંમર સુધી હાથમાં તુલસીપત્ર લઈ દ્વારકા ગયા. વધતી વયે ચાલવાની હામ ન રહી ત્યારે ભગવાન દ્વારકાનાથને અરજ કરી પ્રભુ, હવે વયના લીધે ચલાતુ નથી. હવે અવાય ન અવાય આ મારી વિનંતી સ્વીકારજો. હૃદયના ઉંડા ભાવ અને શ્રદ્ધાથી દ્વારકાનાથ ડાકોર આવે છે. ભક્ત બોડાણાની ઇચ્છા મુજબ ડાકોરમાં પ્રભુ સ્થાઈ થાય છે. ડાકોરની મૂર્તિનું સ્વરૂપ ભક્ત બોડાણાની હૃદયના ભાવનું જવલંત ઉદાહરણ છે. હૃદયનો ભાવ પ્રભુના દ્વાર ખખડાવી ભક્તને ઘેર લાવવા મજબૂર કરે છે. જેમ અર્જુનનો રથ ભગવાને ખેંચી કૃપા કરી તેમ ભક્ત બોડાણાની તૂટી ફૂટી વેલ (ગાડુ)માં પ્રભુ આવ્યા. દ્વારિકાથી ડાકોરના માર્ગમાં સ્વયં ઠાકોરજીએ ગાડુ હંકાર્યું કેવો ભક્ત ઉપર પ્રભુનો પ્રેમ અને કૃપા.

ડાકોરમાં આવેલા રાજા રણછોડ સાચા ભક્તની ભક્તિ અને શ્રદ્ધાનું બળ દર્શાવે છે. પૂનમે રાજા રણછોડરાય હાજરાહજૂર સાક્ષાત બિરાજે છે તે ભાવના આજે પણ ભક્તોમાં છે એટલે જ લાખો ભક્તો પૂનમે ડાકોર આવે છે. ડાકોરમાં રાજા રણછોડની આરતી ભક્તો ગાય છે.

રસ ભીના રાય રણછોડ

વસો મારા રૂદિયામાં

સુખ સાગર શ્રી રણછોડ

વસો મારા રૂઢિવામાં

રાજા રણછોડ સૌના કોડ પૂરે છે પ્રભુ તો આખરે શ્રદ્ધાનો ભાવનો ભૂખ્યો છે. પ્રત્યેક પૂનમે લાખો ભક્તો ડાકોર આવે છે. ભક્તોમા સગવડ વધે તે માટે ટેમ્પલ કમીટીએ ખાસ ધ્યાન રાખવાની જરૂર છે.

આ ભવ્ય મંદિરનું મકાન પૂર્વ પશ્ચિમ ૧૬૮ ફુટ અને ઉત્તર દક્ષિણ ૧૫૧ ફુટનું છે. તેમજ આ મંદિરને ૮ ઘુમ્મટ અને ૨૪ શિખરો છે જે પૈકી સૌથી ઉંચુ શિખર ૯૦ ફુટ ઉંચું છે. આ બધા જ શિખરો ઉપર સોનાના કળશ છે. નિજ મંદિરને ચાર દિશાએ ચાર સુંદર રૂપાના કમાડવાળા દ્વાર છે. આજે મંદિરની દક્ષિણે આવેલા શિખર બંધી ભાગમાં ભગવાનની સુખ શૈયા છે. રાજા રણછોડરાયની દિવ્યમાન મૂર્તિ ૩૧/૨ ફુટ ઉંચી અને ૧૧/૨ ફુટ પહોળી કાળા કસોટી પત્થરમાંથી બનેલી અદ્ભૂત છે.

આ મૂર્તિ સ્વરૂપ મનમોહક આકર્ષક છે. ભક્તોને આ મૂર્તિનું સ્વરૂપ આજે પણ સાક્ષાત લાગે છે.

હોળી-ધૂળેટીમાં લાખો મણ ગુલાલ ઉડે છે. આખુલ નગર મંદિરમાં કોણ છે રાજા રણછોડ છેના નારાથી ગુંજી ઉઠે છે. અંદાજે નાનકડા ગામમાં આઠ લાખ માણસો આવવાના હોય તો સત્તાવાળાઓએ ભક્તોને તકલીફ ન પડે તે વ્યવસ્થા કરવાની ખાસ જરૂર છે. જય રણછોડ !

પૂર્ણિમા એ જે પ્રેમથી ડાકોર દર્શને જાય,

ભક્ત તેના કોડ જરૂર પડે મારો રાજા રણછોડ.